

Munkatársak: Gróh Dániel, Boruzs Katalin, Kovács István régészek, Lukács Szilvia egyetemi hallgató.

GRÓF PÉTER

472. Visegrád, Zách Klára köz, 49/1. hrsz.

(Pest megye) Kk

1955–56-ban ezen és a szomszédos telkeken egy gótikus templom szondázó kutatását végezték el. E kutatások eredményei alapján 2006-ban, a szomszédos, Fő utca 73. számú telken a templom diadalív környéki részét kutattuk meg.⁴³

Az idei évben a templom tornyát tártuk fel. A Zách Klára köz 49/1. helyrajzi számú telek közepső, nyílt részén a templom tájolásának megfelelő irányba, kereszt alakban négy kutatóárkot nyitottunk, a torony lokalizálása érdekében, majd a torony így meghatározott belső tere felett egy szelvényt nyitottunk. (Az illusztrációt lásd a 317. oldalon!) A K-ről Ny felé lejtő felszín alatt átlagosan 60 cm mélységben értük el a torony falait. A torony K-i sarka kivételével mindenhol csak az alapfalak maradtak fenn. A torony belső tere az alapfalak között 550×550 cm. A toronyalj ÉK-i oldalát egy bélletes kapuzat határolta. Az alapozás felett csak a K-i oldalon maradt fenn a béllet lábazata, és a küszöbnek is csak a K-i köve, valamint a Ny-i kőnek a K-i fele maradt meg, azok is igen rossz állapotban. A béllet mögött a falmagban egy falsík, vagy kőfészék volt megfigyelhető, ami esetleg egy csigalépcső-indítással lehetett összefüggésben. A kapun kívül csak a D-i sarokban érte el a torony falmagassága a küszöbszintet. Az ÉNy-i fal belső síkja a Ny-i sarok közelében egy ponton 25 cm-t viszszelepcsőződik. A DNy-i fal D-i harmadában egy falelválást figyeltünk meg. A torony ÉNy-i és DNy-i falainak 1-1 kutatóárok elértük a külső síkját is. Ezek a helyeken a torony alapfalainak vastagsága 375 cm-nek bizonyult. A szelvény teljes területén bolygatott volt a talaj, számos embercsonttal. Mindössze egyetlen jelentősebb kőfaragvány került elő: rózsaszín festésű arkádívelem, melynek egyik oldalát körtetagos félborda, a másikat rézsús profil határolja. Csak a szelvény kevésbé lekopott felszínű K-i fele, illetve a DK-i metszetsík mutatott rétegződést. Itt az alapfalak felett húzódnak, 60 cm vastag kevert réteg felett vékony, kb. 10 cm-es kevert meszes pusztulási réteg helyezkedett el, amelyet a humusz fedett. A pusztulási réteg a D-i toronysarok felett lemélyült, egészen az alapfal visszabontott felszínéig. A K-i toronysarok felett egy beásás vágta el a rétegződést, minden bizonnyal az 1955-ös V. kutatóárok. A meszes réteg feltehetően a torony bontásakor keletkezett. Ez arra vall, hogy az alapfal felett csak a falsarokban állt felmenő falazat, amit a bontásakor az alapozásig kiszedtek.

A torony belső terében egy középkori temető 46 sírját tártuk fel. A sírok közül 7 a DK-i, 3 a DNy-i toronyala-

pozás felett feküdt, az utóbbi három gödrét bele is vették az alapozásba. A sírok néhol 3–4 rétegben feküdtek egymás felett, de a rendelkezésünkre álló anyagi keret szűkösége miatt nem tudtuk teljes mélységű feltárást végezni, így valószínűleg a torony belsejében még maradtak feltáratlan sírok az alsó rétegekben. A Ny-i részen az alapfalak felett nem találtunk sírokat, azonban ennek az is lehet, az oka, hogy ezen a területen a felszín sokkal mélyebben lepusztult. A magasan álló K-i és D-i sarok felett, illetve a kapu előtt azonban bizonyosan nem volt sír, mindössze egy olyan gyereksír tártunk fel, amelynek a lába benyúlott a kapubéletek közé. A sírok tájolása egyértelműen a templom DNy–ÉK-i tájolását követi. A sírok jelentős része gyermeksír volt. Több sírban megfigyeltük a fakoporsó szögeit néhol még famaradványait is, leggyakrabban a 16. sz. gyermeksírban. A 3., 10., 23., 24. sz. sírokban a mellen rézből készült párizsi kapcsokat találtunk. A sírok közötti földből előkerült egy ezüst párizsi kapocs is, valamint ezüst koporsószegek és egy nagyobb ezüstolvadék-rög. A 23. sz. sírban vas övcsat, szíjvég és bujtató is volt a derékon. Az 1., 27., 25., 33. sz. kislánysírokban drótspirálból fonott pártákat tártunk fel. A 33. sz. sírban egy Zsigmond-dénárt, a sírok között két Zsigmond-parvust találtunk, a 35. sz. sírban pedig egy Zsigmond-kori kályhacsempe töredékét. A leletek alapján a temetőt a 15. századra keltezhetjük.

Az ásatás alapján megállapíthattuk, hogy a templom 13,5×13,5 m-es tornyának alsó szintje előcsarnokként épült meg. Ide nyílt a templom bélletes főkapuja, és a területet temetkezésre használták a Zsigmond-kortól. A tornyot tartó tartó sarokpillérek csak széles sávvalapozások és legfeljebb csak vékony, a külső síkra helyezett falazatok kötötték össze. Ez magyarázhatja meg, hogy később az alapfalak fölé is temetkeztek. A tornyot az újkorban az alapozásig elbontották, majd később – a terület K-i részének kivételével – még a terepet is le-süllyesztették, a bontási törmeléket és a középkori járósínteket is elpusztítva.

Munkatárs: Kovács István.

BUZÁS GERGELY

473. Zalacsány, Kőfejtő-dűlő

(Zala megye) R, B, N

Az 1960-as évek terepbejárásaiból ismert lelőhelyen 2006-ban kezdték meg a Zalacsány–Kehidakustány közötti golfpálya építési munkáit. Ahhoz kapcsolódóan végeztük el 2006-ban a megelőző feltárást. A régészeti lelőhely Ny-i részén a golfpályához kapcsolódó utak mentén dr. Kvassay Judit 2006. július 3. és szeptember 20. között végzett feltárást. A lelőhely K-i szélén 2006. szeptember 7. és november 29. között folytattam a megelőző feltárást.⁴⁴

43 Régészeti kutatások Magyarországon – Archeological Investigations in Hungary 2006. Budapest, 2007. 318–319.

44 Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2006. Budapest, 2007. 322–323.

2008. június 16–25. között a tervezett golfpályától É-ra építendő hotel, fogadóépület és wellness központ építésével érintett területen régészeti próbafeltárást végeztünk. A területen a 9 kutatóárkokban összesen 62 régészeti objektumot került elő. A kutatóárkokat úgy húztuk meg, hogy azok egyenletesen lefedjék a beépítési területet. A kutatóárkok eredményei alapján megállapíthatjuk, hogy a 39688 és 36695 számokon nyilvántartott Kőfejtő-dűlő régészeti lelőhely a beruházási terület jelentős részére kiterjed.

A régészeti lefedettség nem intenzív, a jelenségek elszórva helyezkednek el. Az objektumok sűrűbben a terület DK-i, ÉK-i, illetve a középső részen kerültek elő. A régészeti jelenségek többsége kora rézkori (kései lengyeli kultúra – Lengyel III.), késő bronzkori (urnamezős kultúra), de napvilágra kerültek népvándorlás kori objektumok is.

EKE ISTVÁN

474. Zalacsány határa

(Zala megye) Ó, R, Rő, N, Á, Kö

A 76 sz. Balatonszentgyörgy–Körmend főút rekonstrukciója keretében a 26+850 (Szentgyörgyvár, Felsőmándpuszta) és a 36+500 (Nagykapornak, Padári-elágazó) km-szelvények közötti szakasz régészeti terepbejárását végeztük el 2008. március 17–20. között. Ennek során több új lelőhelyet lokalizáltunk.

Felső-Csány: A község belterületének DNy-i részén, a Zalacsányi-patak bal partján, a középkori eredetű templomtól K-re található régi temető területén, a sírok földjében és vakondtúrásokban, továbbá a 76 sz. főút és a 7352 jelű út kereszteződésétől DNy-ra, a benzinkút körüli parkosított területen a virágágyások földjében, valamint a benzinkúttól Ny-ra, egy üres telken Árpád-kori és középkori edénytöredékeket gyűjtöttünk. A leletek a középkori Felső-Csány falu helyét jelzik.

Pintér-rét: A községtől DK-re, a Zalacsányi-patak bal partján, a patak és a Zala-folyó közötti területből enyhén kiemelkedő dombon K–Ny hossz tengelyű, 250×125 m-es területen őskori és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk.

Templom-rét: A község belterületének D-i szélén, a Zalacsányi-patak jobb partján emelkedő dombon ÉK–DNy hossz tengelyű, 140×100 m-es területen őskori, római kori és Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk.

Vállalkozók útja 1.: A község belterületének DK-i szélén, a Zalacsányi-patak É-i partján, az ipari üzemhez tartozó földterületen ÉNy–DK hossz tengelyű, 850×40 m-es területen Árpád-kori edénytöredékeket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Basticz Zoltán és Mészáros Melinda régészek, Kámán Beáta technikus.

2008 tavaszán helyszíni szemlét végeztünk a Szombathely–Hévíz 400 kV-os távvezeték áttervezett nyomvonalán. Zalacsány területén két új lelőhelyet lokalizáltunk.

Lapos-dűlő: A községtől DK-re, a Zala-folyó Ny-i partján, az árterületből 2–3 m-re enyhén kiemelkedő,

É–D-i dombháton, 275×50–80 m-es boronált földterület felszínén igen sok őskori, római kori, népvándorlás kori és Árpád-kori edénytöredék hevert. A távvezeték oszlopláb alapozási munkáival a lelőhelyet nem érintették.

Nagy-gödör: A községtől D-re, a Zala-folyó Ny-i oldalán, annak széles árterében a távvezeték oszlopláb alapozási munkái során 2 rézkori gödör részlete került elő, amelyek feltárását 2008. október 18-án végeztük el.

Munkatársak: Basticz Zoltán, Fullár Zoltán és Mészáros Melinda régészek, Kámán Beáta technikus.

KVASSAY JUDIT

475. Zalaegerszeg-Andráshida, Gébárti tó

(Zala megye) U, R

2008. január 8–5. között végeztük el Andráshida külterületén, a Gébárti tótól Ny-ra a BAG-NY-I jelű szennyvízvezeték 2+250–2+560 szelvények közötti szakasza építésének szakfelügyeletét. Az átkutatott 310 m hosszú, földmunkával bolygatott 124 m² területű vezeték szakasz építésekor 3 újkőkori (DVK) és egy rézkori (Balaton-Lasinja kultúra) objektum került elő.

EKE ISTVÁN

476. Zalaegerszeg, Kazinczy tér 2.

(Zala megye) R, Kk, Kú, Ú

A telekre tervezett irodaépület és mélygarázs építését megelőző régészeti munkát 2008. április 17. és május 5. között végeztük. A terület az egerszegi vár árkától D-re terül el. Próba- majd megelőző régészeti feltárást végeztünk a telek belső részén, a 20. századi pincékkel nem bolygatott részen.

Az 5 ásatási szelvényben eltávolítottuk a 110–120 cm vastag modern feltöltési réteget, mely alatt 70 régészeti objektumot bontottunk ki. Ezek többsége késő középkori, újkori, de őskori leleteket tartalmazó objektumokat is találtunk. A leletek jelentős része kerámia- és üvegedény-töredék. Emellett kályhacsempék, cseréppipák vaseszközök és egyéb használati eszközök is napvilágra kerültek.

Munkatárs: Eke István.

VÁNDOR LÁSZLÓ

477. Zalaegerszeg, Kossuth Lajos utca

(Zala megye) Kk

A belváros csatornázásának és szennyvízelvezetésének fejlesztése keretében zajló közműprojekt III. és IV. ütemére került sor 2008-ban. A rekonstrukciós földmunkákat április 18. és augusztus 25. között a Kossuth utcának a Petőfi és a Tomori utcai kereszteződések közti szakaszán végezték el.

A szakfelügyelet során a korábbiakról ismert Széchenyi tér és Csányi tér néven nyilvántartott régészeti lelőhelyek mindegyikéhez két-két középkori